

Załącznik do uchwały Nr V/36/2011
Rady Powiatu w Kolbuszowej
z dnia 31 marca 2011 r.

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar w Powiecie Kolbuszowskim na lata 2011 - 2015

Kolbuszowa, dnia 31.03.2011r.

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie	str. 3
I. Problem przemocy domowej – opis zjawiska	str. 4
1. Definicja przemocy	str. 4
2. Fazy przemocy	str. 4
3. Rodzaje przemocy	str. 4
4. Przemoc a alkohol	str. 5
5. Mity i stereotypy dotyczące przemocy w rodzinie	str. 5
6. Skutki przemocy domowej	str. 6
II. Przemoc w rodzinie w dokumentach prawnych	str. 7
1. Dokumenty międzynarodowe	str. 7
2. Podstawy prawne w Polsce	str. 7
3. Zadania powiatu w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	str. 8
III. Zjawisko przemocy domowej w powiecie kolbuszowskim	str. 9
IV. Cele i zadania powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	str. 13
V. Wskaźniki realizacji programu	str. 17
Zakończenie	str. 18

WPROWADZENIE

Współcześnie zjawisko przemocy w rodzinie nabiera szczególnego znaczenia. Z roku na rok statystyki przerażają coraz większymi liczbami ofiar tej szczególnej formy przemocy. W badaniach 48 populacji na całym świecie 10-69% kobiet przyznało, że było ofiarami przemocy ze strony męża czy partnera w różnych momentach swojego życia. Z najnowszych badań przeprowadzonych w Polsce wynika, iż około 36% Polaków doświadczyło przemocy ze strony członka swojej rodziny, a większość z tych osób krzywdzona była kilkakrotnie. Co piąty Polak (20%) przyznaje się do bycia sprawcą przemocy w rodzinie, najczęściej przyznając się do stosowania przemocy psychicznej (15%). Jednak aż 42% Polaków przyznaje, iż zamieszkuje lub zamieszkiwało w gospodarstwie domowym, w którym dochodziło do przemocy (byli ofiarą przemocy, sprawcą, bądź też świadkiem jej stosowania). Należy jednak zwrócić uwagę na fakt, iż są to dane pochodzące z anonimowych ankiet. Przypadków zaistnienia przemocy może być znacznie więcej, często jednak czynniki takie jak strach, poczucie winy, bądź też więź emocjonalna ze sprawcą powstrzymują ofiary przed ujawnianiem przestępstwa.

Przemoc występuje wszędzie: w domu, w szkole, w pracy. Jest zachowaniem, które poniża, ogranicza wolność, narusza prawa i powoduje psychiczne i fizyczne cierpienie drugiej osoby. Osobie stosującej sprawia przyjemność. Dlaczego? Jak można czerpać satysfakcję z czyjegoś cierpienia? Nasuwa się też kolejne pytanie: kto może „zapaść” na tę dolegliwość i dlaczego?

Środowiskiem rozprzestrzeniania się przemocy jest zarówno samotność, jak i zbiorowiska, gdzie brak indywidualności, właściwych wzorców, asertywności wśród członków grupy. Osoby stosujące przemoc często wcześniej same jej doświadczyły. Są agresywne, zachowują się niespokojnie, nie próbują zrozumieć swojego postępowania. Pragną pokazać wyższość, posługując się słowną arogancją i fizyczną siłą, aby nie ujawnić słabości psychicznej.

Przemoc niczego nie rozwiązuje, jest jedynie ucieczką od samego siebie, zabija „czyste” uczucia, budząc nienawiść, złość, opuszczenie nie tylko w umyśle skrzywdzonego, ale i u oprawcy. Jest demonstracją siły i chęcią kontrolowania drugiej osoby. U ofiary najczęściej powoduje niską samoocenę, poczucie chronicznej bezsilności i bezradności, niepokój, depresję i inne choroby psychosomatyczne.

Doznawanie przemocy bądź bycie jej świadkiem prowadzi do konsekwencji, które mogą się objawić dopiero w życiu dorosłym. Bardzo ważne jest więc przeciwdziałanie skutkom przemocy poprzez udzielenie pomocy osobom, które jej doznają, a także podjęcie odpowiednich działań korekcyjno-terapeutycznych wobec osób stosujących przemoc.

I. Problem przemocy domowej – opis zjawiska.

1. Definicja przemocy

Przemoc w rodzinie to jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Wynika z tego, że przemoc jest intencjonalna; siły w niej są nierówne, gdyż sprawca przemocy jest silniejszy od ofiary; działanie jednej osoby narusza prawa i dobra osobiste drugiej oraz przemoc powoduje cierpienie i szkody fizyczne lub psychiczne.

2. Fazy przemocy

Przemoc w rodzinie nie jest czynem jednorazowym. Bardzo często trwa ona całymi latami w rodzinie i ma charakterystyczny cykliczny przebieg. Składa się z faz następujących po sobie i charakteryzujących się swoistymi objawami. Pierwszą fazą jest narastające napięcie, które charakteryzuje się wzrostem napięcia i natężeniem sytuacji konfliktowych pomiędzy małżonkami. Wzrasta też napięcie i złość w samym sprawcy, której on sam nie jest w stanie kontrolować i w tym momencie dochodzi do fazy drugiej – ostrej przemocy, którą charakteryzuje wybuch gniewu i wyładowanie agresji. Po tym etapie następuje faza miodowego miesiąca- jest to faza skruchy ze strony sprawcy, okazywanie żalu i obietnic, że nigdy więcej to się nie powtórzy, jednak bez odpowiedniej specjalistycznej terapeutycznej korekty jest to niestety niemożliwe.

3. Rodzaje przemocy

Wśród rodzajów przemocy możemy wyróżnić przemoc fizyczną, do której zaliczamy m.in. bicie, znęcanie, kopanie, policzkowanie, popychanie, obezwładnianie, szczypanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięścią, polewanie substancjami żrącymi, ciągnięcie za włosy, użycie niebezpiecznych narzędzi, rzucanie przedmiotami, zadawanie bólu itp. Przemoc psychiczna to głównie stosowanie kontroli i władzy nad ofiarą poprzez wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, narzucanie własnych poglądów, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, doprowadzanie do bezsilności i bezradności ofiary, straszenie zabójstwem lub samobójstwem, zawstydzanie, domaganie się posłuszeństwa niszczenie mienia ofiary. Specyficznym i najtrudniejszą formą przemocy jest przemoc seksualna polegająca na zmuszaniu do odbywania stosunku seksualnego lub innych zachowań seksualnych, a także zmuszanie do współżycia w nieakceptowanej formie. Wyróżniamy jeszcze przemoc ekonomiczną - to m.in. zakazywanie pracy zarobkowej partnerowi, nie dostarczanie odpowiednich środków finansowych na prowadzenie domu oraz przemoc społeczną czyli zakazywanie osobie kontaktów z rodziną, przyjaciółmi, zabranianie wychodzenia z domu, upokarzanie ofiary w miejscach publicznych.

4. Przemoc a alkohol

Należy nadmienić, że przemocy domowej bardzo często towarzyszy picie alkoholu. Jak pokazują niektóre dane statystyczne prawie 90% przypadków stosowania przemocy ma związek z pozostawaniem pod wpływem alkoholu. Prawdopodobieństwo wystąpienia przemocy w rodzinie z problemem alkoholowym jest dwukrotnie większe niż w pozostałych. W szczególności trzeba stwierdzić, że najczęściej sprawcami przemocy są uzależnieni od alkoholu mężczyźni, zaś kobiety-alkoholiczki to przede wszystkim ofiary przemocy ze strony mężów, a stosujące przemoc wobec swoich nieletnich dzieci. Nie należy jednak tłumaczyć przemocy alkoholem, jest on jedynie katalizatorem zachowań agresywnych, osłabia hamulce i pozwala się wymknąć spod kontroli wyuczonym już behawioralnie zachowaniom nieakceptowanym społecznie.

5. Mity i stereotypy dotyczące przemocy w rodzinie

W społecznej świadomości funkcjonuje wiele mitów i stereotypów na temat przemocy w rodzinie, przy czym większość z nich jest używana jako argument za stosowaniem przemocy lub jako jej usprawiedliwienie, służąc do ukrycia, zamaskowania i zbagatelizowania problemu. Są one bardzo niebezpieczne, ponieważ z jednej strony – zniewalają ofiarę przemocy i sprzyjają sprawcy, dając mu sygnał o społecznym przyzwoleniu na przemoc i o bezkarności, a z drugiej – utrudniają świadkom reagowanie i decyzje o pomocy dla ofiar. Konsekwencje są tragiczne: wiele ofiar przemocy w rodzinie ginie z rąk swoich oprawców. Oto kilka przykładów niektórych stereotypów.

Przemoc w rodzinie to prywatna sprawa, nikt nie powinien się wtrącać – tymczasem przemoc, wykorzystywanie, bicie, gwałcenie, okradanie bliskich jest przestępstwem ściganym przez prawo, tak samo groźnym jak przemoc wobec obcych. Fakt zawarcia małżeństwa czy mieszkania pod jednym dachem nie stanowi okoliczności zezwalającej na krzywdzenie innych.

Przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego – przemoc domowa występuje we wszystkich grupach społecznych, niezależnie od poziomu wykształcenia czy też sytuacji materialnej.

Przemoc ma miejsce wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiary – tymczasem przemoc występuje w różnych formach, są to nie tylko działania pozostawiające siniaki, złamania czy oparzenia, lecz także poniżanie, obelgi, zmuszanie do określonych zachowań, groźenie, zastraszanie.

Jeśli ktoś jest bity, to znaczy, że na to zasłużył – tymczasem nikt nie zasługuje na bicie, krzywdzenie, maltretowanie, bez względu na to co zrobił czy powiedział.

Nikt nie powinien interweniować w sprawach rodzinnych – przemoc rodzinna nie jest sprawą rodzinną, lecz przestępstwem ściganym przez prawo.

Ofiary przemocy w rodzinie akceptują przemoc - prawda jest taka, że ofiary zawsze próbują się bronić.

To był jednorazowy incydent, który się nie powtórzy – przemoc w rodzinie rzadko pojawia się tylko raz. Jeżeli nie zostaną podjęte stanowcze działania wobec sprawcy, przemoc się powtarza.

Przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol - picie alkoholu towarzyszy przemocy często, lecz bynajmniej nie zawsze.

Gwałt w małżeństwie nie istnieje – każdy ma prawo do decydowania o swoim życiu intymnym, akt ślubu i wspólne życie nikomu tego prawa nie odbiera.

Osoby stosujące przemoc wobec bliskich są chore psychiczne – nie ma bezpośredniego związku między przemocą a chorobami psychicznymi. Przemoc to demonstracja siły i chęć przejęcia całkowitej kontroli i władzy nad drugą osobą.

Ofiary przemocy w rodzinie wyolbrzymiają problem - nie można uznać za wyolbrzymianie szukanie pomocy przez kogoś, kto został dotkliwie pobity, ma okaleczenia, siniaki, złamania czy też uszkodzenia narządów wewnętrznych lub jest systematycznie głodzony, straszony i poniżany.

Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem rzadkim – tymczasem badania i statystyki wykazują, że prawda jest inna, przemoc domowa jest zjawiskiem coraz częściej ujawnianym w wielu różnych krajach i występuje we wszystkich warunkach społeczno-ekonomicznych.

6. Skutki przemocy domowej

Ostatnim aspektem rozpatrywanego tu problemu przemocy w rodzinie będą jej skutki, wszelkie natychmiastowe i odległe w czasie konsekwencje doświadczania urazów psychicznych i fizycznych przez ofiary. Wszystkie zdarzenia i przeżycia związane z wystąpieniem przemocy powodują psychiczny uraz. Występuje wówczas Zespół Stresu Pourazowego (PTSD). Może być on efektem jednorazowego wydarzenia lub też konsekwencją powtarzającej się spirali przemocy, wielokrotnych nadużyć i aktów (przy czym urazy te będą różnić się formą oraz trwałością).

Osoby będące ofiarami przemocy charakteryzują się nadmierną czujnością, zewsząd wyczekują sytuacji zagrożenia, są nadmiernie pobudzone, czego efektem są również koszmary senne oraz dolegliwości psychosomatyczne. Takie traumatyczne wydarzenia mogą również niszczyć kontakty społeczne, przyjaźń oraz miłość i przywiązanie do rodziny. Występuje również często pewna ambiwalencja w stosunku do osób krzywdzących: od wycofywania się do rozpaczliwego poszukiwania kontaktu z taką osobą. System obronny ofiary zwykle załamuje się, staje się ona bezbronna i uległa, towarzyszy jej poczucie zniechęcenia, zmęczenia fizycznego i psychicznego oraz rezygnacji we wszystkich sferach życia. Mogą również wystąpić stany tzw. zawężenia, czyli stany zmiany świadomości (stan ten jest swojego rodzaju ucieczką przed rzeczywistością), które przypominają trans hipnotyczny. Występuje wówczas rezygnacja, obniżenie inicjatywy oraz krytycznego osądu, oderwanie od rzeczywistości, a nawet zmiany w odczuwaniu (odrętwienia) oraz zaburzone poczucie rzeczywistości (czasu, miejsca, depersonalizacje). Osoby, które doznały przemocy przejawiają również zaburzenia regulacji emocji. Nie radzą sobie z wybuchami agresji, występowaniem gniewnych dysforii, innym razem natomiast wyrażają niechęć do jakichkolwiek form przemocy. Towarzyszy im również wzmożone napięcie oraz nerwowość. Objawy te nasilają się i utrwalają w sytuacji powtarzających się napadów i aktów przemocy.

W sytuacji kiedy jednostka dochodzi do przekonania, iż nie może nic zrobić, nie ma wpływu na sytuację, popada w stan biernej rezygnacji. Często w połączeniu z pewnym specyficznym

poczuciem winy może to doprowadzać do syndromu wyuczonej bezradności. Ofiara wówczas „poddaje się”, zaprzestaje jakichkolwiek działań, gdyż zdaje sobie sprawę, iż nie ma znacznego wpływu na to, co się dzieje.

Oddzielnie można mówić o zespole negatywnych konsekwencji przemocy stosowanej wobec dziecka. Jest to szczególny przypadek przemocy, gdyż wydarzenia z dzieciństwa mają ogromne znaczenie dla całego życia człowieka. Wpływają na rozwój dziecka, umiejętność współżycia z innymi i budowania bliskich intymnych relacji. Dzieciństwo jest również okresem podczas którego kształtuje się nasza osobowość, rozwija emocjonalność i style zachowania. Wszystkie negatywne wydarzenia i urazy uniemożliwiają prawidłowy rozwój, prowadząc dziecko na obszary patologiczne.

II. Przemoc w rodzinie w dokumentach prawnych

1. Dokumenty międzynarodowe

Przemoc w rodzinie ujmowana w kontekście łamania praw człowieka, jako ważnego problemu społecznego, znalazło odzwierciedlenie w wielu dokumentach międzynarodowych. Należą do nich:

- 1) Deklaracja o eliminacji przemocy wobec kobiet z 1993 roku,
- 2) Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej z 2000 roku,
- 3) Rezolucja Parlamentu Europejskiego w sprawie obecnej sytuacji oraz przyszłych działań w zakresie zwalczania przemocy wobec kobiet (2004/2220(INI),
- 4) Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie przemocy domowej wobec kobiet (2006/C 110/15).

2. Podstawy prawne w Polsce

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar swe uwarunkowania prawne ma przede wszystkim w **ustawie z dnia 10 czerwca 2010r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 125 z 2010r., poz. 842)** oraz Krajowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Inne akty prawne niezbędne do realizacji Programu to:

- 1) ustawa z dnia 15 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 1964 r. Nr 9, poz. 59 ze zm.),
- 2) ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks Postępowania Karnego (Dz.U. z 1997 r., Nr 89 poz. 555 ze zm.),

- 3) ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 ze zm.),
- 4) ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473 ze zm.).

Inne dokumenty, z którymi Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar w powiecie kolbuszowskim pozostaje w zgodności to:

- 1) Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2009 – 2017,
- 2) Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Województwie Podkarpackim na lata 2010 - 2013

3. Zadania powiatu w kwestii przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Zgodnie z art. 6 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie zadania przeciwdziałania przemocy w rodzinie są realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego.

Do zadań powiatu należy w szczególności:

- 1) opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- 3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej;

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności:

- 1) tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Skala przemocy na terenie danego obszaru, jej zasięg oraz główne problemy społeczne decydują o tym, jaki powinien być lokalny system przeciwdziałania przemocy domowej.

III. Zjawisko przemocy domowej w powiecie kolbuszowskim

Zgodnie ze swymi kompetencjami na terenie powiatu kolbuszowskiego działania dotyczące przemocy w rodzinie podejmują ośrodki pomocy społecznej, Komenda Powiatowa Policji oraz Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kolbuszowej.

Poniżej przedstawiamy informacje statystyczne uzyskane od w/w podmiotów, obrazujące zakres problemu:

Dane Komendy Powiatowej Policji w Kolbuszowej

Lp.	Dane statystyczne	2009r.	2010r.
1	Ogólna liczba interwencji domowych	665	705
2.	Liczba interwencji w wyniku których wprowadzono procedurę „Niebieskiej Karty”, w tym:	168	285
	Miasto	35	47
	Wieś	133	238
3	Liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej - ogółem, w tym:	414	588
	Liczba kobiet	186	297
	Liczba mężczyzn	33	80
	Dzieci do lat 13	106	106
	Dzieci od 13 do 18 lat	89	105
4.	Liczba sprawców przemocy domowej ogółem	170	298
5.	Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu	123	204
6.	Liczba sprawców przemocy domowej przewiezionych do izby wytrzeźwień	29	53
7.	Liczba sprawców przemocy domowej przewiezionych do pomieszczeń dla osób zatrzymanych do wytrzeźwienia	44	70

Jak przedstawiają dane statystyczne w ciągu jednego roku zwiększyła się liczba interwencji domowych związanych z przemocą domową (665 w 2009r i 705 w 2010r.), jak również bardzo wzrosła liczba podjętej procedury „Niebieskiej Karty” (niemalże dwukrotnie). Uzyskane dane pozwalają również interpretować znaczny wzrost interwencji w środowisku wiejskim (ze 133 do 238 interwencji), co może oznaczać przełamywanie stereotypów związanych z przemocą w rodzinie, które dotychczas dominowały głównie w środowisku wiejskim. Godne zauważenia jest to, że liczba pokrzywdzonych dzieci, zarówno tych do 13 r.ż, jak i po 13r.ż nie zmieniła się diametralnie na przestrzeni roku, jednak prawie dwukrotnie wzrosła ilość pokrzywdzonych kobiet, zaś ilość pokrzywdzonych mężczyzn ponad dwuipółkrotnie. Oznaczać to może, że dotąd nieakceptowany wstyd ze strony mężczyzny – ofiary zaczyna być przełamywany.

Zauważalna jest także tendencja wzrostowa jeśli chodzi o liczbę sprawców przemocy pod wpływem alkoholu, co wskazuje niezmiennie na związek stosowania przemocy z nadużywaniem

alkoholu. Coraz częściej również osoby stosujące przemoc, które znajdowały się w stanie upojenia alkoholowego były odseparowywane od ofiar w Izbach Wytrzeźwień lub w Policyjnych Izbach Zatrzymań w 2009r. – 44 osoby, a w 2010r. – 70.

Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie

Lp.	Dane statystyczne	2009r.	2010r.
1.	Liczba rodzin objętych pomocą w ramach interwencji kryzysowej	15	68
2.	Liczba osób w rodzinach, w tym:	67	244
	Liczba dzieci	28	106
	Liczba kobiet	22	73
	Liczba mężczyzn	17	65
	Liczba osób powyżej 60 r. ż.	4	23

Lp.	Rodzaje podejmowanych działań	Liczba osób korzystających	
		2009r.	2010r.
1.	Poradnictwo socjalne	48	138
2.	Poradnictwo prawne	15	42
3.	Poradnictwo pedagogiczne	15	63
4.	Konsultacje terapeutyczne	-	98
5.	Umieszczenie w OIK	1	5
6.	Ilość założonych Niebieskich Kart Pomocy Społecznej	-	36
7.	Specjalistyczne programy dla sprawców przemocy	6	21
8.	Grupa wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie	-	8

Ośrodek Interwencji Kryzysowej działający przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w roku 2010 udzielił pomocy 68 rodzinom z powiatu kolbuszowskiego, w sumie 244 osobom. Były to w większości rodziny ze zgłoszeń policji, doświadczające przemocy domowej, podczas gdy w 2009r. pomocy udzielono 15 rodzinom (67 osobom), głównie ze zgłoszeń własnych.

W każdej z rodzin rozpoznawano sytuację rodzinną podczas wizyt w miejscu zamieszkania, gdzie podejmowano kontakt zarówno z ofiarami przemocy, jak i ze sprawcami.

Ofiary przemocy to najczęściej kobiety: żony i matki. Wszystkim ofiarom przemocy udzielono pomocy w formie wsparcia oraz poradnictwa socjalnego i prawnego (w zakresie

kompetencji pracownika socjalnego). 15 osób w 2009r. i 42 osoby w roku 2010 skorzystało z fachowych porad radcy prawnego.

Pracownik socjalny w rodzinach w których są dzieci udzielał porad pedagogicznych, w trudniejszych przypadkach dzieci zostawały objęte opieką Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej, w 2010 r. takich przypadków było 11.

Osoby doznające przemocy kierowane były na indywidualne konsultacje terapeutyczne w PCPR. W 2010r. z systematycznych spotkań terapeutycznych z konsultantem ds. przeciwdziałania przemocy skorzystało 98 osób.

Na terenie PCPR w 2010r. działała również grupa wsparcia dla ofiar przemocy, w której uczestniczyło w sumie 8 mieszkank naszego powiatu.

Jak wynika ze statystyk działalności PCPR w zakresie przeciwdziałania przemocy w latach 2009 - 2010 ze schronienia w hostelu Ośrodka Interwencji Kryzysowej skorzystało w sumie 5 osób, w tym 3 kobiety i 2 mężczyzn. We wszystkich przypadkach klienci byli ofiarami przemocy domowej. Podczas pobytu w OIK rodziny pozostawały pod ciągłą, systematyczną opieką pracowników PCPR. Zapewniono bezpieczeństwo, wsparcie, udzielano porad prawnych (3 osoby korzystały z usług radcy prawnego), socjalnych, pomagano w rozwiązywaniu aktualnych problemów, znalezieniu pracy (1 osoba podjęła pracę w czasie pobytu w Ośrodku), znalezieniu mieszkania (2 osoby zamieszkały w nowym mieszkaniu, 2 wróciły do rodziny, 1 nie ujawniła miejsca swego aktualnego pobytu).

W roku 2010 założono 36 Niebieskich Kart Pomocy Społecznej, a o sytuacji rodzinnej informowano właściwe ze względu na miejsce zamieszkania posterunki policji, w jednym przypadku złożono wniosek bezpośrednio do prokuratury.

Osoby stosujące przemoc wobec swoich najbliższych to w większości mężowie, w drugiej kolejności synowie. Sprawcy przemocy to przeważnie osoby nadużywające alkoholu (36 osób na 39 sprawców przemocy). Sprawcy przemocy uczestniczyli w spotkaniach z konsultantem do spraw przemocy, byli również uczestnikami programów korekcyjno-edukacyjnych.

W 2009r. przeprowadzono 2 cykle programu psychoedukacyjnego autorstwa terapeuty ds. uzależnień i przeciwdziałania przemocy Pani Patrycji Drewnickiej. Obydwa programy obejmowały po 12 sesji, każda po 1 godzinie zegarowej. W 2010r przeprowadzano 2 cykle programu korekcyjno-edukacyjnego, opracowanego na podstawie wytycznych zawartych w Krajowym Programie Przeciwdziałania Przemocy. Przystąpiło do niego 21 osób, a ukończyło 13, w tym 2 w sposób indywidualnie dostosowany. Każdy program obejmował 60 godzin zajęć. Większość uczestników II edycji programu podjęła leczenie odwykowe. W przypadku 23 rodzin zachodziła konieczność kontaktu pracowników PCPR z członkami Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w celu zdiagnozowania problemu alkoholowego sprawców przemocy. W przypadku każdej rodziny kontaktowano się z podległym jej rejonowo Ośrodkiem Pomocy Społecznej.

Analizując dane statystyczne zarówno KPP, jak i PCPR zauważyć można znaczny wzrost ujawnionych przypadków przemocy domowej w stosunku do roku poprzedniego. Może to świadczyć nie tylko o rozszerzaniu się samego zjawiska przemocy, ale także o większej wykrywalności oraz o częstszym ujawnianiu przemocy przez świadków czy same ofiary. W przypadku danych przedstawionych przez PCPR zwiększone dane w 2010r. związane są ściśle

z rozszerzeniem wachlarza oferowanej pomocy w zakresie przeciwdziałania przemocy oraz zapobiegania jej skutkom.

Dotychczas podejmowane działania w naszym powiecie w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie dzielą się na cztery grupy:

- działania profilaktyczne

w tym zakresie prowadzona była edukacja na tematy związane z przemocą w postaci szkoleń i warsztatów dla mieszkańców powiatu kolbuszowskiego, pracowników socjalnych z GOPS-ów i dzielnicowych z komisariatów Policji. Warsztaty te dotyczyły kontaktu z ofiarą przemocy, strategii postępowania z nią oraz interwencji w sytuacjach kryzysowych, a także pracy z trudnym klientem. Szkolenia z zakresu profilaktyki to między innymi nabywanie umiejętności komunikowania się w związku partnerskim, ćwiczenia z asertywności, radzenia sobie z frustrującymi emocjami itp.

- ochronę ofiar i świadków przemocy

ochrona ofiar i świadków przemocy to przede wszystkim możliwość skorzystania ze schronienia w OIK, jak również uczestnictwo w grupie wsparcia dla osób doznających przemocy, ale także pomoc socjalna, prawna i terapeutyczna.

- pracę korekcyjno-terapeutyczną ze sprawcami przemocy

praca z osobami stosującymi przemoc odbywała się głównie w formie programów psychoedukacyjnych i korekcyjno – edukacyjnych oraz konsultacji indywidualnych. Założeń w/w programów było zaznajomienie uczestników z wiedzą na temat aspektów przemocy, jej uwarunkowań, zapoznanie ze skutkami, jakie przemoc wywołuje u ofiar, zmianę przekonań odnośnie mitów i stereotypów funkcjonujących w społeczeństwie. Celem była zmiana zachowań i postaw sprawców, inicjowanie procesu czynienia sprawcy bardziej odpowiedzialnym za swoje czyny oraz nabywanie zachowań alternatywnych do zachowań agresywnych.

- działania integracyjne środowisk i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy

należy do nich cały zakres współpracy jaka podejmowana jest w pracy na rzecz przeciwdziałania przemocy pomiędzy różnymi instytucjami działającymi na obszarze powiatu kolbuszowskiego (PCPR, Policja, szkoły, PPP, PLU, KPRA, GOPS).

Ważnym elementem tej współpracy jest działający w powiecie kolbuszowskim Powiatowy Interdyscyplinarny Zespół ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, którego celem jest integracja oraz koordynacja służb, instytucji oraz organizacji pozarządowych działających na rzecz przeciwdziałania przemocy i pomocy ofiarom przemocy w rodzinie na terenie powiatu. Nadzór nad działalnością Zespołu sprawuje Koordynator Zespołu, którym jest Kierownik Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kolbuszowej. Zespół działa od 2006r, a jego członkami są przedstawiciele instytucji i służb pracujących z ofiarami przemocy (pedagodzy, psycholodzy, pracownicy ośrodków pomocy społecznej, kuratorzy sądowi, policjanci, pracownicy służby zdrowia). Spotkania Powiatowego Interdyscyplinarnego Zespołu ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie odbywają się w miarę potrzeb nie rzadziej niż raz na 3 miesiące. Posiedzenia

zwoływane są przez Koordynatora Zespołu, na jego wniosek lub na wniosek któregoś z członków.

Podczas spotkań członkowie Zespołu przedstawiają swoje propozycje w zakresie rozwiązywania problemu przemocy domowej, omawiają efekty działań podejmowanych przez własną instytucję, wymieniają się informacjami na temat aktualnie podejmowanych oraz projektowanych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, dyskutują nad możliwościami wspólnych przedsięwzięć w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

IV. Cele i zadania powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Celem głównym Programu jest zmniejszenie częstotliwości występowania zjawiska przemocy domowej. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację celów szczegółowych:

1. Zapobieganie występowaniu przemocy w rodzinie poprzez podnoszenie świadomości społecznej oraz ograniczanie zaburzeń życia społecznego związanych z występowaniem przemocy.
2. Zmniejszanie negatywnych następstw dla ofiar i świadków występowania przemocy w rodzinie.
3. Zapobieganie stosowaniu przemocy w rodzinie.
4. Poprawa skuteczności działań osób pracujących nad ograniczeniem zjawiska przemocy w rodzinie

Poprzez realizację celów Programu zakłada się osiągnięcie następujących rezultatów:

- 1) zmianę postaw społecznych wobec zjawiska przemocy w rodzinie,
- 2) podniesienie poziomu wiedzy dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie skutków stosowania przemocy w rodzinie,
- 3) promowanie metod wychowawczych bez użycia przemocy.

W celu realizacji zadań określonych w art. 6 ustawy z dnia 29.07.2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w Powiecie Kolbuszowskim zakłada się, że zostanie uruchomiony Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oparty na:

1. poradnictwie specjalistycznym, w skład którego wchodzi: poradnictwo prawne, terapeutyczne, pedagogiczne, rodzinne i socjalne.
2. pracy Ośrodka Interwencji Kryzysowej przy PCPR,
3. pomocy psychoterapeutycznej dla ofiar przemocy w grupie wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
4. pomocy psychologicznej i pedagogicznej dla dzieci – ofiar przemocy,
5. pracy interdyscyplinarnych zespołów ds. przeciwdziałania przemocy domowej,
6. realizacji programu korekcyjnego dla sprawców przemocy w rodzinie,
7. ścisłej współpracy z różnymi instytucjami w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, ze szczególnym uwzględnieniem Ośrodków Pomocy Społecznej i Komendy Powiatowej Policji i Sądów.

Cel 1. Zapobieganie występowaniu przemocy w rodzinie poprzez podnoszenie świadomości społecznej oraz ograniczanie zaburzeń życia społecznego związanych z występowaniem przemocy.

Nr	Zadanie	Działanie	Realizator
1.	Edukacja dzieci i młodzieży na temat zjawiska przemocy oraz sposobów radzenia sobie ze stresem i agresją swoją a także rówieśników, organizacja alternatywnych form spędzania czasu wolnego.	1. prowadzenie zajęć wychowawczych oraz zajęć informacyjno-edukacyjnych 2. wspieranie i organizowanie różnych form spędzania czasu wolnego sprzyjających zachowaniom nieagresywnym 3. opracowywanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie.	- szkoły i placówki edukacyjne - świetlice i placówki wsparcia dziennego - Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna - Komenda Powiatowa Policji - organizacje pozarządowe, - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
2.	Promowanie nieagresywnych zachowań w mediach, uwrażliwianie społeczeństwa na problem przemocy w rodzinie (prasa, telewizja, radio)	1. współpraca z mediami 2. kampanie informacyjne 3. promowanie działań podejmowanych przez różne instytucje w celu ograniczenia przemocy	- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie - Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna - media - pozostałe instytucje
3.	Edukacja dorosłych, w tym rodziców w zakresie życia bez przemocy tj. nauka pozbawionych przemocy metod wychowawczych, nauka radzenia sobie z negatywnymi emocjami i komunikacji w partnerstwie	1. organizowanie warsztatów dla rodziców pt. „Szkoła dla rodziców bez przemocy „ 2. organizowanie warsztatów i szkoleń dla mieszkańców powiatu w zakresie radzenia sobie z agresją własną i innych 3. inicjowanie akcji społeczno – edukacyjnych przeciwko przemocy	- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie - Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna - szkoły i placówki edukacyjne - organizacje pozarządowe,

Cel 2. Zmniejszanie negatywnych następstw dla ofiar i świadków występowania przemocy w rodzinie.

Nr	Zadanie	Działanie	Realizator
1.	Udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą i pozostającym w rodzinie, w dotychczasowym miejscu zamieszkania lub pobytu	1. poradnictwo psychologiczne, pedagogiczne, rodzinne, prawne, socjalne, 2. konsultacje terapeutyczne 3. organizowanie warsztatów i szkoleń dla osób doznających przemocy 4. praca socjalna 5. interwencja kryzysowa 6. grupy wsparcia 7. promocja i realizacja „Niebieskiej Karty”	- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie - Ośrodek Interwencji Kryzysowej - Ośrodki Pomocy Społecznej - Policja, Sąd, Prokuratura - organizacje pozarządowe, - Poradnia Zdrowia Psychicznego - Poradnia Leczenia Uzależnień i Współuzależnienia - Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
2.	Ochrona przed dalszym krzywdzeniem przez sprawcę	1. odseparowanie sprawcy przemocy od ofiary 2. zakaz kontaktowania się z osobą pokrzywdzoną	- Policja, Sąd, Prokuratura.
3.	Udzielanie i zapewnienie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą i zmuszonym do opuszczenia dotychczasowego miejsca zamieszkania, pobytu lub rodziny	1. udzielanie i zapewnienie bezpiecznego schronienia rodzinom dotkniętym przemocą 2. pomoc socjalna i prawna osobom dotkniętym przemocą 3. Pomoc terapeutyczno - psychologiczna 4. grupy wsparcia	- Ośrodek Interwencji Kryzysowej przy PCPR - Ośrodki Pomocy Społecznej - organizacje pozarządowe

Cel 3. Zapobieganie stosowaniu przemocy w rodzinie.

Nr	Zadanie	Działanie	Realizator
1.	Edukacja sprawców przemocy w rodzinie.	1. terapia indywidualna i grupowa 2. warsztaty korekcyjno - edukacyjne dla sprawców przemocy 3. szkolenia z zakresu radzenia sobie z destrukcyjnymi uczuciami	- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie - Policja, Prokuratura, - Sąd, kuratorzy zawodowi - Ośrodki Pomocy Społecznej - Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych - Poradnia Leczenia Uzależnień

Cel 4. Poprawa skuteczności działań osób pracujących nad ograniczeniem zjawiska przemocy w rodzinie

Nr	Zadanie	Działanie	Realizator
1.	Podniesienie poziomu wiedzy osób zajmujących się zawodowo lub społecznie przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie	1. poradnictwo specjalistyczne 2. szkolenia i warsztaty z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla: 1) pracowników socjalnych 2) policjantów, dzielnicowych 3) kuratorów 4) pracowników służby zdrowia	- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie - Interdyscyplinarne zespoły przeciwdziałania przemocy w rodzinie - organizacje pozarządowe - Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

V. Wskaźniki realizacji programu

1. liczba przeszkolonych z zakresu przeciwdziałania przemocy pracowników różnych instytucji,
2. liczba mieszkańców powiatu uczestniczących w szkoleniach i warsztatach (szkoła dla rodziców, warsztaty radzenia sobie z negatywnymi emocjami, dla mieszkańców powiatu i inne)
3. ilość spotkań Powiatowego Interdyscyplinarnego Zespołu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
4. ilość artykułów i informacji dotyczących przemocy domowej zamieszczanych w prasie lokalnej oraz audycji w lokalnych rozgłoszeniach radiowych
5. ilość porad udzielonych osobom uwikłanym w przemoc, (socjalnych, prawnych, pedagogicznych)
6. ilość interwencji w terenie odbytych z tytułu przemocy domowej,
7. liczba osób uczestniczących w konsultacjach terapeutycznych z powodu przemocy w rodzinie,
8. liczba osób uczestniczących w spotkaniach grupy wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie,
9. liczba dzieci objętych oddziaływaniami terapeutycznymi (świetlice, terapia indywidualna w PPP)
10. ilość zgłoszeń przekazywanych przez policję do PCPR,
11. liczba osób przebywających w Ośrodku Interwencji Kryzysowej przy PCPR,
12. liczba sprawców przemocy odizolowanych od swoich rodzin,
13. liczba osób objętych programem edukacyjno-korekcyjnym dla osób stosujących przemoc.

Realizacja Programu oraz jego powodzenie zależne będzie od współpracy wszystkich instytucji powiatu pracujących na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Monitoring działań będzie prowadzony systematycznie. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie raz w roku będzie składało sprawozdanie Radzie Powiatu z efektów realizacji Programu.

ZAKOŃCZENIE

Przemoc w rodzinie jest skomplikowanym i wielkoobszarowym zjawiskiem, niezbędne jest więc wielodyscyplinarne podejście do tego problemu, a podejmowane przez samorząd działania muszą mieć charakter systemowy.

W związku z powyższym konieczne jest przyjęcie szerokiego, dobrze zorganizowanego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Jego realizacja powinna wpłynąć na poprawę stanu bezpieczeństwa życia codziennego rodziny.

Zakładając, że realizacja niniejszego programu będzie stanowiła wspólny strategiczny plan działań wobec problemu przemocy w rodzinie i będzie przebiegać wielopoziomowo we wszystkich instytucjach i organizacjach zobligowanych do podejmowania działań na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie, oczekuje się, iż przyczyni się on do usprawnienia systemu przeciwdziałania przemocy, ograniczenia tego zjawiska i towarzyszących mu innych zjawisk patologicznych oraz poprawy kondycji rodzin.